

Fotók: Csemegi Károly Könyvtár

Csongrád, Buk ház, Csemegi Károly Könyvtár

A Csemegi Károly Könyvtárnak otthont adó épületet a 19. század végén polgári családi háznak emeltette dr. Buk Herman ügyvéd és városi tanácsos. A fiát, Józsefet e házból hurcolták el a nyilasok 1944-ben. A város központjában álló épület a tanács fenntartásába került, és számos funkciót betöltött az évszázad második felében; volt iskola, diákotthon, végül iskolai étkezde, majd végül annyira leromlott az állapota, hogy több mint egy évtizedig romosan állt. 1999-ben kezdődött az újjáépítés, és 2001-ben költözött be a könyvtár, ami addig a Művelődési Központ földszinti részén volt található. Kialakításra került egy önálló gyermekgyűjtemény foglalkoztatóval, egy nyolcvan főt befogadni képes olvasó- és rendezvényterem, informatikai részleg, és tágas szak- és szépirodalmi gyűjtemény, irodák, valamint egy pinceklubhelyiség és egy pinceraktár, melyek sajnos nem sokáig működtek a folyamatos nedvesség károsító hatása miatt.

Ez a 25 évvel ezelőtti felújítás a költséghatékonyság jegyében leginkább az épület belső tereire, épületgépészetére, és utcai oldalára fokuszált, szép faablakokat kapott az épület, valamint kívül új stukkókat, réz párkányokat, de a belső udvar érintetlen maradt, a fagyökerek felnyomták a betont, az udvar felöli részen maradtak a régi nyílászárók, a régi tetőcserép, és sehol nem történt szigetelés. Mindezek következtében a gyermekkönyvtár nyáron sokkal melegebb, télen sokkal hidegebb lett, az ablakokon pedig idővel úgy mozgott a levegő, hogy szelesebb időben többször bekapcsolt a riasztó. Két éve az olvasói térben fenntartónk támogatásával nyílászárócsere történt ennek kiküszöbölésére, majd hamarosan megkezdődött a jelen pályázat előkészítése, melyen eredményeképpen 2025-ben a Csongrád Városi Önkormányzat, az intézmény fenntartója a Csemegi Károly Könyvtár energetikai felújítására mintegy *104 millió forintot nyert a Széchenyi Terv Plusz program keretében.* A tervek szerint ebből az épület szigetelését, napelemrendszer telepítését és az udvar betonos hőszigeteinek megszűntetését, és csapadékvíz-megtartó felújítását tudta véghez vinni. Ennek keretében a teljes mennyezeti felület felülről kőzetgyapotpaplan-szigetelést kapott, a belső, udvari falak 15 cm szigetelést és új nyílászárókat ott, ahol korábban nem lett kicserélve, az utcafronton pedig a fa nyílászárók szárnyaiba háromrétegű üvegek kerültek, meghagyva az egyébként jó állapotú ablakokat. Ezen felül a teljes homlokzat javítva és festve lett, az udvar pedig nem csupán parkosítva lett, hanem egy esővízszikkasztó is beépítésre került, a víz gazdaságos megtartása érdekében.

A felújítás egy valódi képzőművészeti alkotással is gazdagította a könyvtárat, ugyanis a bejárati ajtó nyolc üvegkazettája ólomüvegbetéteket kapott, melyek Lantos Györgyi szobrászművész alkotásai. Ez az ajtó valóban több egyszerű nyílászárónál. Egy kapu, amin átlépve tudjuk, hogy megérkezünk valahová.
A művésznő remek érzékkel az európai ókor legfontosabb kulturális és oktatási rendszerét, a septem artes liberales-t, a hét szabad művészetet formálta bele az új ajtóba, kiegészítve egy üveggel, a könyvtárral. Mindennek egyértelmű szimbolikus jelentősége van, mert ezen átlépve nem csupán azt érezhetjük, hogy beléptünk valahová, hanem hogy a kultúra, a tudomány, a művészet, és a tanulás azon helyi léptékű szentélyébe térhetünk be, ami tényleg az itt élőké.

Mindez nem történt volna meg, ha a város polgármestere nem úgy áll a projekthez, hogy most van itt a lehetőség, hogy az épület és benne az intézmény egy nagyot léphessen előre, a múltból a jelenbe. Ugyanis az a nehéz a pályázati projektrendszerben, hogy bár látjuk mire lenne szükség, a legtöbb esetben kompromisszumot kell kötni a lehetőségekkel, és ilyenkor ugyan jelentős összegek is felhasználásra kerülnek. De ha a felhasználás célja csak részben találkozik a szükségletekkel, akkor olyan dolgok is megvalósulnak, melyek nem feltétlenül szolgálják a hosszú távú működést, vagy akár – rosszabb esetben – teljesen feleslegesek is. Ez magából a rendszer jellegéből adódó probléma, melyet gondos tervezéssel, folyamatos koordinációval, és a kivitelezővel való szoros együttműködéssel lehet a legjobban enyhíteni, ha megszüntetni nem is. Itt is fellépett ez a jelenség, de szerencsénkre a kivitelezővel a szoros és jó kapcsolatot sikerült a projekt végéig fenntartani, ezért a legtöbb esetben sikerült az ilyen problémákat megoldani, pl. az ablakpárkányok nem voltak a felújítás részei, de mégis felújította őket a kivitelező. Mint általában, úgy itt is, részben menet közben, részben már a tervezéskor kiderült, hogy a hosszú távú fenntarthatósághoz számos más fejlesztés, javítás szükséges, és ezért az önkormányzat, és leginkább a polgármester több kiegészítő munkálat megrendelésével egészítette ki a projektet, jelentős összeggel támogatva a felújítást:

- **A tető héjazatának részleges cseréje a napelem alatt, és a tető többi részének javítása.**
- **A sérült, problémás fák kivágása és rönkjeinek kiszedése.**
- **Udvari szennyvízcsatorna felújítása.**
- **Terasz burkolása.**

Fenntartónk azt is felismerte, hogy (egy valódi megújuláshoz) elengedhetetlen bizonyos belső megújulás is. Bár a kivitelezés nem érintette az épület belső részét, hamarosan festés kezdődhet az épület leginkább igénybe vett részein, valamint két másik pályázat előkészítése is zajlik. Az egyik a termálvizes fűtés kialakítását célozza, ennek eredményeképpen sikerülhet egy olyan energiaellátású épületet kialakítani, amivel elkerülhetőek a kényszerű spórolási bezárások. A másik terv az épület gépészeti felújítását vetíti előre, melynek keretében a világítási rendszer felújítását is el lehet elvégezni.

Összességében egy korszerű, energiahatékony és fentarthatóan zöld fejlesztési folyamatban vagyunk. Tudjuk, hogy ritkán jutunk ilyen lehetőséghez, ezért most ebből igyekszünk kihozni a lehető legtöbbet. Tapasztalataim szerint ugyanis harminc-negyven évente kerül sor hasonló jellegű felújításra, és addig megint ki kell majd húzni valahogy. Persze ha időközben is lenne anyagi lehetőség az állapotmegőrzésre, fenntartásra, annak nagyon örülnénk, de ahogy egyik kedvenc íróm, Kurt Vonnegut fogalmazott: „Az emberi természet (...) típushibája, hogy mindenki építeni akar, de senkinek se fűlik a foga a karbantartáshoz.”

Mindennek egyértelmű szimbolikus jelentősége van, mert ezen átlépve nem csupán azt érezhetjük, hogy beléptünk valahová, hanem hogy a kultúra, a tudomány, a művészet, és a tanulás azon helyi léptékű szentélyébe térhetünk be, ami tényleg az itt élőké

Illés Péter